

Aan Vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Van Petra Verhoef, directeur Voedingscentrum
Datum 5 september 2024
Betreft **Bijdrage Voedingscentrum t.b.v. rondetafelgesprek Schoolmaaltijden in het primair en voortgezet onderwijs**

In deze bijdrage voor het rondetafelgesprek Schoolmaaltijden in het primair en voortgezet onderwijs pleit het Voedingscentrum ervoor bij de continuering van het programma Schoolmaaltijden meer aandacht te besteden aan een gezonde en duurzame invulling. Via gezonde en duurzame schoolmaaltijden kan het kabinet werken aan verschillende beleidsdoelen: armoedebestrijding, kansengelijkheid, preventie van overgewicht en bijbehorend zorggebruik, het bevorderen van mentaal welbevinden, verbetering van eetpatronen en bevorderen van voedselvaardigheid.

Het aanbieden van gezonde en duurzame schoolmaaltijden draagt op verschillende manieren bij aan gezonde kinderen die daar een leven lang profijt van hebben:

Kinderen worden gezonder

Uit onderzoek blijkt dat schoolmaaltijden die aansluiten op de Schijf van Vijf, in combinatie met meer bewegen, een bijdrage kunnen leveren aan het tegengaan van overgewicht. Kinderen eten meer fruit, groente en bruin- en volkorenbrood, en drinken meer melk en water en minder suikerhoudende dranken.¹ Op scholen die sinds 2015 zijn aangesloten bij Gezonde Basisschool van de Toekomst (GBT) zijn er daarnaast duidelijke veranderingen zichtbaar in eet- en beweeggedrag en een aangetoonde afname in BMI en buikomtrek.² Zo leggen kinderen een goede basis voor een gezond en duurzaam eetpatroon in hun verdere leven.^{3,4} Om deze doelen te bereiken is het van cruciaal belang dat de verstrekte schoolmaaltijden gezond worden ingevuld, wat nu nog niet altijd gebeurt. Scholen moeten daarin ondersteund worden, want onderwijzend personeel zou geen kostbare tijd kwijt moeten zijn aan het bepalen welk brood of beleg beter is.

Kinderen worden voedselvaardiger

Het aanbieden van schoolmaaltijden biedt kansen voor het ontwikkelen van voedselvaardigheden: de kennis en vaardigheden op het gebied van eten en drinken.⁵ Zo kunnen kinderen helpen bij het klaarmaken van de lunch, nieuwe dingen leren proeven en met elkaar in gesprek gaan over hun eten. Dat is van belang om kinderen plezier rond eten te laten ervaren en hen weerbaar te maken tegen alle verleidingen die op hen afkomen. Van deze kennis en vaardigheden hebben ze hun hele leven profijt. Uit de evaluatie van het programma Schoolmaaltijden bleek dat 67% van de deelnemende scholen een positief effect van de schoolmaaltijden vermoedt op de voedselvaardigheid van de leerlingen.⁶ Hier is dus nog winst te behalen. Scholen kunnen geholpen worden om daar op een laagdrempelige manier invulling aan te geven.

Kansengelijkheid neemt toe

Niet alle kinderen krijgen van huis uit gezonde eetgewoonten mee, door beperkte financiële middelen of voedselvaardigheden van ouders.⁷ Het aanbieden van een gezonde maaltijd op school biedt voedselzekerheid en maakt gezond eten en drinken voor alle kinderen toegankelijk.⁸ Elk kind heeft recht op een gezond leven en gezonde maaltijden, zoals vastgelegd in het [VN-verdrag voor de rechten van het kind](#) en [EU Kindergarantie](#). In veel andere Europese landen worden dan ook (gedeeltelijk) gesubsidieerde schoollunches aangeboden.⁹ Onderzoeken uit Noorwegen en Engeland laten zien dat een gezonde schoollunch de sociaaleconomische gezondheidsverschillen daadwerkelijk verkleint.^{10,11} Bovendien presteren leerlingen met een gezondere leefstijl beter op school.¹² Zo liet een Britse studie zien dat het verschaffen van gratis schoolmaaltijden, naast een afname van obesitas, ook bijdroeg aan betere leesvaardigheden onder basisschoolkinderen.¹³

Datum 5 september 2024
Betreft **Bijdrage Voedingscentrum t.b.v. rondetafelgesprek Schoolmaaltijden in het primair en voortgezet onderwijs**

Onze oproep

Het programma Schoolmaaltijden en Gezonde Basisschool van de Toekomst laten zien dat gezonde schoolmaaltijden een grote potentie hebben voor het welbevinden en gezond opgroeien van kinderen. Om die kansen optimaal te benutten, is het belangrijk dat we inzetten op een gezond en duurzaam aanbod volgens de Schijf van Vijf en de maaltijden waar mogelijk combineren met voedseducatie. Laten we zorgen dat dit vanzelfsprekend wordt voor elke school die met schoolmaaltijden aan de slag gaat.

We kunnen scholen hierbij ondersteunen met inspiratie en hulpmiddelen, in samenwerking met het Jeugdeducatiefonds, Rode Kruis, JOGG, Gezonde School, Jong Leren Eten, Universiteit Maastricht en Stichting GBT. Zo kunnen we er samen voor zorgen dat gezond en duurzaam eten op school voor ieder kind de normaalste zaak van de wereld is.

¹ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). *Verkenning programma gezondheid en milieu: Bouwstenen voor gezondheidswinst via een gezonde fysieke leefomgeving*. Bilthoven: RIVM; 2020. Rapportnr. 2020-0161. <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0161.pdf>.

² *Factsheet Resultaten Gezonde Basisschool van de Toekomst*. Gezonde Basisschool van de Toekomst; Beschikbaar via: [Beweegschool factsheet \(degezondebasisschoolvande toekomst.nl\)](https://beweegschool.nl/factsheet-degezondebasisschoolvande toekomst.nl).

³ Craigie AM, Lake AA, Kelly SA, Adamson AJ, Mathers JC. Tracking of obesity-related behaviours from childhood to adulthood: A systematic review. *Maturitas*. 2011;70(3):266-284. doi:10.1016/j.maturitas.2011.08.005.

⁴ Savage JS, Fisher JO, Birch LL. Parental influence on eating behavior: Conception to adolescence. *J Law Med Ethics*. 2007;35(1):22-34. doi:10.1111/j.1748-720x.2007.00111.x.

⁵ Voedingscentrum. Wanneer ben je voedselvaardig? Den Haag: Voedingscentrum. Beschikbaar via [Wanneer ben je voedselvaardig? | Voedingscentrum](https://www.voedingscentrum.nl/wanneer-ben-je-voedselvaardig).

⁶ Muskens M, van Helvoirt D, Jenniskens T, Leest B, Djojoseparto S, van der Horst H, Veling H. *Programma Schoolmaaltijden*. KBA Nijmegen en Wageningen University & Research; 2023. Beschikbaar via: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-600bed3ed9e7a5daf4d38a57d4ea4f6b9e2f6280/pdf>.

⁷ Meeusen MJG, Van Wijk EEC, Hoogendam K, Ronteltap A, van't Riet JP. *Eetgewoonten van laagopgeleiden*. Wageningen: LEI, onderdeel van Wageningen UR; 2010.

⁸ Gezonde Basisschool van de Toekomst. Het concept van de gezonde basisschool van de toekomst: Gezonde Basisschool van de Toekomst. Beschikbaar via: [De gezonde basisschool van de toekomst | Het concept van De Gezonde Basisschool van de Toekomst](https://www.gezondeschool.nl/sites/default/files/2018-10/151109%20Factsheet%20Gezonde%20School%20def_1.pdf).

⁹ van Bergen G, Vingerhoeds M, Dijkstra C, van Kleef E. *Rapport schoollunches in Europa*. 2020. Beschikbaar via: <https://etenopschool.org/wp-content/uploads/2017/09/Rapport-2111-Schoollunches-in-Europa.pdf>

¹⁰ Vik FN, van Lippevelde W, Overby NC. Free school meals as an approach to reduce health inequalities among 10-12-year-old Norwegian children. *BMC Public Health*. 2019;19(1):951. doi:10.1186/s12889-019-7286-z.

¹¹ Spence M, White M, Adamson AJ. A repeat cross-sectional study examining the equitable impact of nutritional standards for school lunches in England in 2008 on the diets of 4-7 year olds across the socio-economic spectrum. *Int J Behav Nutr Phys Act*. 2014;11:128. doi:10.1186/s12966-014-0128-4.

¹² Gezonde School. *Factsheet Gezonde School*. Bilthoven: RIVM. Beschikbaar via: https://www.gezondeschool.nl/sites/default/files/2018-10/151109%20Factsheet%20Gezonde%20School%20def_1.pdf.

¹³ Holford A, Rabe B. *The impacts of Universal Free School Meal schemes in England*. Colchester: Institute for Social and Economic Research (ISER), University of Essex; 2024. Beschikbaar via: <https://www.iser.essex.ac.uk/wp-content/uploads/files/misoc/reports/Impact-of-the-UFSM-schemes-in-England.pdf>. doi:10.5526/misoc-2024-002.